Opłata poeztowa uiszczona ryczałtem.

Рік II. Луцьк, Неділя дня 31 Липня 1927 р. Ч. 31 (38.)

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки

Ціна 20 гр. | Виходить що-неділі. Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. доляри або їх вартість в иншій валюті.

Рукописів не звертається.—Оголошення після умови. Непідписаних дописів не приймається.

ЧЕРГОВЕ ЗАВДАННЯ.

Закінчуються, подекуди вже закінчились вибори до гмінних і мійських рад на Волині й Поліссі та до громадських рад в Галичині. Можна ріжно оцінювати результати цих виборів, можна вважати, що те представництво, яке здобуло українське населення в органах самоврядування, не цілком відповідає його значінню й чисельности, проте все таки лишається фактом, що переведення цих виборів творить крок наперед в наших відносинах, утворює можливости для відновлення й створення справжніх органів самоврядування на наших землях. Хай невеликі будуть можливости, які одкриваються перед нами, хай діяльність органів самоврядування буде в значній мірі утруднена браком фінансових засобів і надмірною опікою адміністративної влади— певні можливости все таки існують і вони повинні бути використані.

Представляється ясним, що налагодження роботи органів самоврядування на наших землях є неможливим без активної і енергійної участи українських радних. Українські радні є в меншости лише в мійських радах; громадські і гмінні органи самоврядування складаються з українського елєменту або в переважаючій своїй більшости або являються цілком українськими. При цих умовах на українських радних спадає в значній мірі відповідальність за майбутню діяльність органів самоврядування. Ця відповідальність, яка лежить на наших радних, ті величезні простори роботи, які одкриваються перед нами на полі занечищеному адміністративною самоволею, ставлять як перед нашими діячами в обсягу місцевого самоврядування, так і перед цілим українським громадянством дуже поважні завдання. Треба організувати ту роботу, яка мусить бути розпочата органами місцевого самоврядування, треба намітити її шляхи, треба встановити напрям, яким належить йти, треба вияснити конкретно й детально способи, за допомогою яких можна здійснити намічені завдання. Треба перевести цілу ту роботу не лише в площині встановлення загальних програмових гасел, а передовсім в площині пристосовання гасел і постулятів, вироблених практикою країн з розвиненим самоврядуванням до наших конкретних обставин, конкретних умов на наших землях.

Само собою зрозуміло, що ціла та робота, яка творить підставу для належного розвитку діяльности органів самоврядування на наших землях, не може бути виконана відокремленою фракцією окремої громадської, гмінної та мійської ради. Ця робота потребує великої кількости фахових досвідчених сил, значних засобів і може бути виконана в належний спосіб лише колєктивним шляхом.

Серед нашого громадянства, як громадянства пригнобленої нації, переважає передовсім інтерес до питань національно-культурних; питання народньо-господарського значіння, тим паче питання муніціпальної господарки, у нас стояли завжди на задньому пляні. Крайня пора покінчити з цим обмеженням своїх інтересів на справах культурного характеру. Сучасна ситуація вимагає від нас створення організації, яка би мала своїм завданням обслуговування потреб муніціпальної господарки. Ініціятива до створення такої організації, яка мала-би в перщу чергу об'єднати всіх діячів органів самоврядування на наших землях, природно, мусіла би виходити від наших новоибраних радних; але іхня ініціятива мусіла би бути піддержана цілим українським громадянством, зокрема тими фаховими силами, якими ми хоч в невеликих розмірах але проте роспоряджаємо.

Ми підносимо думку про конечність і необхідність створення такої організації, не спиняючись над тими формами, в які би вона могла вилитись, над тими конкретними завданнями, які би вона собі ставила. Це все є справа будуччини. Під теперішню хвилю треба подбати лише про те, щоб здобула право громадянства сама думка про необхідність створення такої організації. Той запал, та громадська активність, яка прокинулась у нас в звязку з виборами, не повинні завмерти.

Створення громадської організації для обслуговування потреб муніціпальної господарки це є те чергове завдання, яке мусить бути здійснене після закінчення виборів.

ЧЕРВОНИЙ ТЕРРОР.

Мудрість народу — в його приповідках і пословицях. А що правдива мудрість є одна, то й істнують пословиці, які перетрівали віки й тисячеліття та відомі по всьому світу. До таких пословиць належить і слідуючий мудрий людський погляд, добутий шляхом досвідів і спостережень:

„Кого Господь хоче покарати— тому розум одбірає!"...

Стариннi Римляне казали те саме ще різкіще: „Кого Господь хоче знищити .."

Справді, те що нині діється в Совітах, не можна пояснити собі инакше, як поголовною втратою розуму в більшовицьких провідників. Туман божевілля притьмарів їм розум і штовхає їх в безодню, неминучу повну погубу.

Шаліє на цілому просторі Радянського Союза червоний террор. Правда, він там не новина. Адже й повстав Радянський Союз з боротьби, якої першою й основною методою був террор. Від листопада 1917 року цей спосіб правління нових господарів бувшої Росії став відомий всьому світові. Бо від часів Тамерляна й Атиллі, короля Гунів, від часів Івана Грозного, іспанської „Святої Інквізиції" та панування Якубінів у Французькій Революції,—не лилося стільки крови в масовому організованому танку терорі.

Ба, скажемо — алеж 1917 рік, це-ж рік революції, а трудно-ж робити революцію в рукавичках! А революція може трівати роками— вона й трівала: в грудні того-ж року і в січні слідуючого, 1918 го, перенесли більшовики з Москви цю революцію і її методи на Україну та на червоному террорі казали їй переконуватись про вартість і значіння чудового гасла: „самоопредєленіе вплоть до отделенія". І скільки разів потім „визволяли" Україну — байдуже чи від Директорії Української Нар. Республики, чи від Денікіна, чи поляків, — за кожним разом неодмінно привозили з собою назад випробований свій спосіб правління — червоний террор.

Аж у березні 1921 року рижським договором закінчено коштом поділених українських земель польсько-російську війну та й на Вкраїні не було вже кому робити „контр-революції". А через дві роки Рада Амбасадорів у Парижі поблагословила рижський польсько-совітський кордон, то й нічого було лякатися його нарушення, а в липні того-ж року урочисто проголошено конституцію „Союза Радянських Республик". Не було вже внутрі краю й сліду „кулацьких повстань", поверталися як сокрушенні грішники всілякі Тютюнники, а ззовні поприходило признання комуністичної влади від цілого ряду великих, непримирних досі европейських держав.

Здавалось-би, що настав час і для инших способів володіння, що фундаменти під новий державний устрій уже достаточно окріпли, аби треба було все ще зціплювати їх кровю. Так воно справді сталося. Притих і принишк террор, скасовано навіть страхітливу установу„ Чрезвичайної Комісії" (чека), а створено замісць неї „Государственое Політіческое Управленіє" (ГПУ), з багато вузчим, буцім то обсягом діяльности, обмеженим загальним судовим законодавством. Революція на Сході перейшла „в мірное строїтельство совєтскаво строя". Аж тут по роках — знов знялася над совітським сходом крівава заграва масових актів террору. Що сталося? Чи вибухло там протибільшовицьке повстання, чи це нагальні прояви бунту змушують нинішних володарів хапатися знов за такі засоби збережання за собою влади? Нічого подібного. Теперішній червоний террор має бути відповіддю на спроби протибільшовицького фронту, буцім-то приготовлюваного Англією, і на спроби збільшення протибільшовицької активности російськими та українськими емігрантськими організаціями. Коли близько літ тому десять можна було розстрілювати людей за „скрытую враждєбность совєтской власті", то чому нині не можна розстрілювати в Москві чи Києві людей за те, що Англія приготовляє протибільшовицький фронт?! Коли ж у Варшаві згинув від куль 19-ти літнього гімназіста сов. посол Войков, то сов. влада дістала вже аж занадто ясне для неї „моральне право" (мораль взагалі є „буржуазним предразсудком!") розстрілювати людей на право й наліво без суду й слідства, упрощеним способом „в порядке краснаво террора".

І поплила знов кров. Двадцять ростріляних безборонних вязнів, між ними близько 80-ти літній князь Долгоруков, це показується, була лише перша пайка призначених на загубу жертв — безглуддя. Бо-ж безглуздям дише від усіх тих переслідувань і страхіть, про які день в-день надходять відомости, і колиб лише десята, хай сота, частина тих відомостей була правдива, то все таки їх безглуздя було-б безкрає. Бо всякій роботі, навіть на око найбільше мерзкій, мусить бути чейже якийсь глузд. Ми-ж і признали його терророві зперед девяти літ: винищити фізично активних противників, залякати инших, пригнобити, здеморалізувати, не допустити до скупчення сил, до організації відпору. Однак нині террор не попадає ні в одну з тих цілей. Хто зберіг у собі активність до нинішнього дня, того террор і

тепер уже не залякає; — коли він має перестерігти Англію, то чи Англія дійсно злякається?! До більшого-ж пригноблення і більшої деморалізації, як доведено їх в Совітах, довести вже теж не можна; адже все в світі має свої межі.

Зате нинішній террор більшовиків осягнув нечайно цілком протилежні, від'ємні наслідки: з одного боку на терені Рад. Союза справді розляглись і проти більшовиків стріли (замах на діячів ГПУ у Мінську, замах на голову суду в Москві і т. и.) з другого боку піднялось у всьому світі страшне обурення громадської думки. Гурт сприяючих згоді Англії з Совітами англійських соціялістичних послів звернувся до Москви з просьбою заперестати террор, пояснюючи важке становище, в яке Совіти ставлять усіх своїх симпатиків за кордоном, що враз опинились серед моря обуреної громадської думки. Совіти відповіли в такому тоні, що всякому мовляв, вільно захищати себе перед ворогами такими способами, якими йому найбільше по нутру— і нікому до цього нема жадного діла. Діла то немає, це правда, але практичні наслідки такого розумування дуже сумні. Бо так звана громадська думка вже перестала бути „предразсудком", з яким не треба рахуватись державним мужам. Буває, що проти громадської думки не попливе й найтугіщий уряд,—мусить приноровити до неї свою політику або уступити: Такі вже часи настали в Европі—а що Совітам на Европі залежить, це вказувала аж надто яскраво їх політика останніх літ. Тимчасом ось террор в Совітах від них відштовхнув їх найбільших друзів. І так різко міняється відношення до більшовиків німецького громадянства. Напр. найзавзятійщий оборонець ідеї політично-економічного союзу Німеччини з Сов. Росією, лідер нім. націоналістів Вестарп з обуренням пятнує совітський режім; щораз більше сумнівів у нім. пресі, чи можна стискати руку, заплямовану кров'ю.

А коли Німеччина відпаде від політичного союзу з Совітами—тоді можна буде справді говорити про могутній европейський міждержавний бльок проти Совітів. Поки-що твориться одностайний у світі моральний протибільшовицький бльок і більшовики мабуть переконаються, що мораль таки не є „предразсудком". Бо коли прокинеться в Европі приспана мораль, коли перестане Европа глядіти на Совіти як на терен, де можна „заробити", коли справді повстане проти більшовиків моральний бльок і коли він доведе напр. до економічної бльокади, то голодний шлунок пророчисто готов пригадати закоханим у торрор комуністичним наркомам неморальність террору.

Червоні володарі Кремлю мають на увазі нікчемну невольницьку душу москаля і знають, що можна над нею панувати—кнутом або кулею. Знали це й царі і панували террором, панували ним до самого кінця, оп'янілі страхом за свою владу. І тому щораз більше промовляє до переконання, що також нинішній террор більшовиків є вислідом їх страху за владу. Бо чи сильний, певний себе уряд, розстрілював-би масово безборонних вязнів?! А хто вже боїться—тому вже певний писаний кінець.

Страх запаморочує розум більшовикам і в свойому безглуздю вони щораз більше безглуздих хапаються способів. До цих останніх належить теж спеціяльний похід проти українства. Та про це—другим разом.

——

ВІСТИ з ВАРШАВИ.

[Від нашого варшавського кореспондента]

Відпочинок.

Ферії у повному розгоні. У міліоновому місті спека, задуха, з направлюваних вулиць, хідників, каналів і будинків знімається курява і б'є—сморід, не дивота теж, що хто може, тікає над море, в гори, на село. Отож зрозуміло, що тим паче міністри не мають великого бажання сидіти в такий час у задушливих міністерських канцеляріях і тому — просиджують на феріях поза Варшавою. Одна газета помістила навіть карикатуру з підписом „Усі за одного... відпочивають—один за всіх... працює", де на одному образку зображено відомі постаті кількох міністрів, як ловлять собі рибу, сплять під деревом та дряпаються на гори, на другому ж—маршалка Пілсудського, обставленого справами ріжних міністерств. Справді, марш. Пілсудскі досіль не виїздив із Варшави, але над чим працює і чи справді так ревно заступає усю решту відпочиваючих міністрів— ледві чи знає про це ввічливий рисовник: адже не дурно кружляє вже пословиця, що „лекше верблюдові пройти крізь вухо голки, ніж звичайному смертникові дістатися до Бельведеру!"...

Мир і тишина в уряді, мир і тишина в соймі. На салях і коридорах соймового будинку смертельні пустки, навіть секретарі більшости посольських клюбів пороз'їздилися на відпустки, користаючи з застою усієї соймової роботи Лише газетні редактори турботливо швендаються, шукаючи за якимись вістками для своїх газет — а тут вісток ані на лік нема! Та й редакторів багато менше, бо й вони чейже— люде, та й не тільки посли і міністри мають право до... відпочинку!

Крик серед тиші.

Все булоб гаразд, як би не те, що ніколи на світі немає досконалого добра без якогось „але"! Так і цим разом: серед загальної тиши знімають від часу до часу пронизливі крики. Це передові статті чільних варшавських газет. У даному разі річ їде головно про центральний орган польських соціялістів „Роботнік", який розвів надзвичайно гостру кампанію проти уряду, беручи для неї притоку з несподіваного зачинення соймової сесії—про що писали ми минулим разом. Атаки „Роботніка" не остають без відповіди з боку газет вірних урядові, до яких належить „Глос Правди", „Епока" і ин. Тон тих газетних голосів такий гострий, що слухачі з боку справді починають передбачувати в отому завзятому крику небезпеку, що від слів прийде до якихсь діл: адже воно так завжди буває, правда? І справді, деякі инші часописи, ось напр. „Кур'єр Поранни", звертає увагу на поважну ролю, яку в молодих державах і невироблених політично громодянствах грає преса, і тому перестерігає воюючі на язики табори, аби знали міру в словах, бо ті слова можуть стати зерном, що посіє бурю. Покищо та часописна борня свідчить про загострення опозиції до уряду так з боку польської ендеції як з боку соціялістів. Колиб швидко прийшло до відчинення соймової сесії, то це заострене становище двох великих соймових клюбів, що розпоряджають у соймі разом 141 голосами (не рахуючи їх союзників), довело би безумовно до якогось яскравого рішаючого конфлікту з урядом.

„Визволенє" проти уряду.

В минулому тижні радила у Варшаві Головна Управа найстаршої польської політ. селянської партії „Визволенє" (має у соймі тепер 29 послів), Прийняті резолюції звернули увагу опозиційністю тону відносно уряду. Кажеться у тих резолюціях, що „підчас останньої парляментарної сесії уряд не тільки не виявив бажання до співпраці з парляментом, але праці, розпочаті соймом, легковажив собі і вкінці їх унеможливив." Тому „головна управа проти такої поведінки уряду рішуче протестує" „Визволенє" каже боротися за розвязання сойму і розписання мерщій нових виборів і в цій „енергійній і невступчивій боротьбі з урядом" заповідає теж „сміливий відклик до широких народніх мас за допомогою".

У звязку з цим становищем „Визволеня" пишуть і кажуть, що до „Визволєня" має повернути назад колишній його провідник пос. Тугут, який потім виступив із партії. Посол Тугут є відомий противник нинішньої політики уряду марш. Пілсудского. Колиб він справді станув на чолі „Визволеня", яке залишилося без голови (голова соймового клюбу „Висволєне" пос. Понятовскі зрікся мандату, бо став куратором Кремянецького Ліцею), то протиурядова опозиція сильно зросла би, бо Тугут є одною з найчільніших осіб у нинішньому соймі.

Що буде?! Суперечні вістки.

Люде завжди хотять „знати", а коли не довідуються, то — вигадують. Так і тут: не маючи жадних інформацій з урядових кол, у газетах появляється від час до часу якась „сенсація", яка швидко показується пустою вигадкою. Звичайно такими вигадками займаються другорядні, вуличні, газетки, що полюють на розголос. Але ось навіть півурядова газета „Польска Збройна", орган міністерства військових справ, принесла було кілька днів тому вістку, яка викликала великий шум, та яка показалася наскрізь брехливою. Казалось у ній не більше ні меньше, як про димісію міністра внутрішніх справ Складковского, іменування на його місце теперішнього міністра пошт і телеграфів Мєдзіньского, заповіджено одночасно великі зміни на високих військових посадах—словом, ціла перебудова уряду. Як сказано, цим вісткам рішуче уряд заперечив. Комуж тоді вірити і хто має знати, де правда, коли півурядовий часопис пробріхується?!

К. Ільницький

Незабутній памяти Лесі Українки.

На Кавказі в глухому місті померла 19 липня ст. ст. 1913 року відома письменниця Лариса Косач, що добула широку славу в українській літературі під псевдонімом Лесі Українки. Померла вона на 41 році життя, в розцвіті творчих сил. Тяжка хороба багато років руйнувала організм незабутньої письменниці і було дивним, де ця нижна жінка добувала сили, аби провадити життя й творити.

Л. Українка народилися в талановитій родині, яка дала відомих літературних українських діячів; її матір — відома письменниця, що писала під псевдонімом Олени Пчілки, а її рідний дядько — знаний вчений, громадський і політичний діяч М. П. Драгоманів. В цій родині хоронилось живе національне почуття, що зросло і викохалось на твердих підвалинах широкого громадського і політичного демократизму. В 80-х і 90-х роках ця родина була на Україні одною з небагатьох, де не схилялись перед богами насилля, не страхались заслання на Сибір, а хоронили здорову віру в народню будуччину і закладали ідейні підвалини цієї будуччини. І там зародилась, виросла й окріпла кошговна талановитість Л. Українки, якої здоровий, як з одного куска сталі викований дух був протилежністю до її слабого, змученого хворістю тіла.

Більшу частину свого дитинства Л. Українка провела у ліжку. Хора дитина була позбавлена звичайних дитячих виграшок і завчасно замкнулась у собі та скупчувала розуміння своєї душі. І це вже тоді знайшло вислів в поетичних творах. На дванадцятому році життя Л. Українка писала вірші, а в чотирнадцять літ вже їх друковано. Ці перші її твори були неначе спробою поетичних сил, передмовою до майбутньої поетичної діяльности. Але вже в цих творах, сантиментальних і романтичних, можна роспізнати елементи, з яких витворилась після художня індівідуальність Л. Українки: ніжна закоханність в природу, у матір землю—батьковщину Україну,—невдержиме стремління до осягнення на землі загально-людських ідеалів.

Підготовкою до другого, вже дозрілого періоду діяльности Лесі Українки, були її перекладові праці з чужих мов. До цього-ж часу закінчилась збірка її громадського і політичного погляду, який склався по духу ідеї М. Драгоманова. Ці ідеї дали зміст її творам другого періоду. Період цей припав на 90-ті роки, на глухий час української громадськости, а разом з тим на час, коли більш чуткі люде відчували початок широкого політичного напруження, яке виявилось з такою силою трохи пізніще. Л. Українка відчувала це наближаюче напруження, вона, по тодішніх її виразах, не могла мовчати в такий час; „таке лежить закляття на мені"— так з'ясовувала вона свою інтуітивну громадську чуткість. В творах цього періоду Л. Українка приєднуеться до так званої народньої поезії. Вона співає про любов до народу і батьківщини, про обов'язок перед ними. Вона закликає до боротьби за волю народню і особисту, вона кличе нарід до загально-людського удосконалення. В багатій народніми мотивами українській літературі твори Л. Українки відділяються щирим захопленням, ласкавою ніжністю кольорів і вмілим обробленням вірша.

Третій і останній період діяльности Л. Українки припадає на останні роки її життя. В драмах і поемах вона поступово відділяється від турботної сучасности і зупиняється на рішенні загально-людських, трагічних моментів, виникаючих на грунті сутичок головних елементів людської стихії.

Лебединою піснею Л. Українки була драматична поема „Адвокат Мартіан", з римського життя III в. по Христі. Цим Л. Українка і закінчила свою неоцінену літературну діяльність. Останній твір своею свіжістю, своїм захопленням, говорить про те, як багато невиспіваних пісень занесла Л. Українка з собою у домовину...

Масові ревізії й арештування у Варшаві.

Поруч з комуністами арештовано націоналістичного редактора журналу націон. меншостей („Natio") („Нація") п. Карла Арія.

Виходить у Варшаві від кількох місяців поважний журнал-місячник, названий латинською назвою „Natio" („Нація"), присвячений спеціяльно справам усіх національних меншостей у Польщі (Українців, Білорусів, Жидів, Німців і Литовців). Журнал видає комітет, зложений з представників усіх названих національностей. Від Українців входить до того комітету й підписує журнал—сенатор Михайло Черкавський. Тому, що той журнал друкується у чотирьох мовах (польській, німецькій, французькій і англійській) і подає без обиняків правду про життя національних меншостей у Польщі, влада неохоче дивиться на нього. Перше число журналу навіть було сконфісковано, але потім звільнено його зпід конфіскати й остаточно уділено

дозволу на видавництво.

Аж раптом у пятницю 22.VII поліція перевела ревізію в редакції „Natio", а редактора Карла Арія арештувала (головний редактор— др. Павло Лисяк на відпустці). В справі арештованого інтервеніював у міністерстві й на поліції раніш посол Грінбаум (член Вид. Комітету журналу від жидів), а на слідуючий день посол Павло Васильчук. Обох послів запевнено, що це арештування не звернене проти журналу національних меншостей ані проти Українців і що мовляв, справа швидко „вияснится".

Тимчасом у неділю 24 ц. м. варшавські газети принесли велику відомість про масові арешти у Варшаві серед комуністів. У помешканні одного українця д-ра Константина Ховалка найдено буцім то цілий склад комуністичних відозв та машини до їх друкування і відбивання. Крім того добуто докази, що в дні 22 ц. м. мав відвідбутися у Варшаві з'їзд діячів „Комуністичної партії Західної України". У звязку з цим переведено силу арештувань. Цікаво, що в списку арештованих „українських" комуністів (членів КПЗУ) є такі „українці" як Гутерман, Ерліх, Гелитер, Розенцвайг, Лянгнер, Берек Штуцкий... а поміж придержаними особами, які мали втримувати тісний звязок з КПЗУ, у товаристві таких „українців" як Шренцель, Мільштейн, Кросберг, Найтеїх, Айман і ин.—найшовся теж і редактор Карло Аріо, походженням німецький кольоніст із Східної Галичини, кол. галицький український старшина, відомий націоналіст, редактор націоналістичного меншостевого журналу. Як-це поліція забралась від комуністичної організації до націоналістичного журналу—Господь відає. Фактом лише є, що ред. Карло Аріо покищо сидить у холодній разом з Розенцвайгами, Гутерманами і Лянгнерами за—комунізм! Справді, важко боротися з руїнницьким комунізмом в таких відносинах, коли людей, воюючих з комунізмом, заарештовують у підозрінні за комунізм!

НОВИЙ ПРИСУД.

„Тов. Жук Семен, заступник голови української соціялістично-радикальної партії вийшов дня 11 липня з тюрми на волю. Та ще не вспів розглянутись, а вже покликано його знову до Кремянецького староства, де староста повідомив його, що карає його знову двотижневим арештом за те, що уладив 5 червня просвітну нараду в одній з читалень без попереднього повідомлення про це властей. Після обовязуючих на Волині законів (як всюди в світі) статутові товариства не потребують окремих дозволів на улаштовування зібрань для своїх членів у власних справах. Тільки в Кремянецькім старостві є спеціяльні закони, проти яких тов. Жук вносить відклик. Цікаво нашим читачам буде дізнатися про умови тюремного життя в Кремянці. Отже тов. Жука, поважного й старшого українського громадянина, поміщено в малесенькій келії, 2 метри широкій і 2 і пів метра довгій разом з одним ще вязнем. В келії ліжок не було, тільки кинено сінник на долівку. Вікон не отвирано більш, як тиждень. З одного боку смердячий виходок, з другого вонючий карцер, з яких у келії товариша був невиносимий воздух. Ці умови підорвали трохи його здоровля".

„Громадський Голос" Ч 30.

Оце такі ознаки польсько української угоди, про яку так кричать сельроби.

Без великих жертв нема великого діла. *Б. Лепкий.*

Що діється в світі.

Заворушення в Відні припинились.

Повне заспокоєння. Уряд паном положення.

Віденські робітничі заворушення скінчилися. У Відні і в цілій Австрії наступило повне заспокоєння. Відень має вже майже нормальний вигляд. Штрайк зліквідований. Залізничий рух внутрі країни і телефонічне получення з закордоном відновлено. Похорони жертв заворушень відбулись зовсім спокійно. До нових заворушень уряд не допустив і як видно роспоряджає всіми засобами для паралїжування всяких замахів.

Віденська преса однодушно запевняє, що вся справа крівавих подій у Відні є ділом комуністів. Заворушення викликані агітацією, що велась по вказівках московського комінтерну й рад. уряду. Австрійські власти перевели масові арешти учасників і виновників заворушень. До 19.VII арештовано 300 осіб. Серед 34 арештованих комуністів є 9, що прибули з Совітів. Всіх їх віддано під суд. Зарештовано м. и. голову німецької комуністичної партії Вільгельма Піка, пруського посла до берлінського Ляндстагу, що прибув з Берліна аеропляном спеціяльно для керування акцією віденських комуністів. Його засуджено умовно на тюрму, але на домагання голови німецького парляменту і завдяки клопотанням німецького амбасадора в Відні його видано й видалено тільки з Австрії. Співучасть московського уряду в заворушеннях на підставі матеріялів, що маються в роспорядженні австрійського уряду, аж надто очевидна і це є новою компромітацією большовиків.

Остаточного полагоджения врутрішніх відносин в Австрії сподіваються після 25 липня, на коли мав бути скликаний австрійський парлямент. Засідання мають бути дуже бурхливі. Соціялісти готуються до гострих виступів. Є одначе певність, що небезпека внутрішнього перевороту в Австрії минула.

РУМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ ФЕРДИНАНД ПОМЕР.

В ніч на 20.VII помер на 62-ому році життя — румунський король Фердинандув. Б. наслідник престолу старший син короля Карло під примусом зрікся престолу, а новим королем проголошено 5-ти літнього його сина Михайла. До повнолітности короля-дитини Румунією буде правити т. зв. Регенційна Рада, в складі сина помершого короля князя Миколи, патріярха Крістея і першого голови апеляційного суду Боздугана.

Про смерть старого короля повідомлено телеграфічно князя Карла, що перевуває в Парижі. Він хотів прибути на похорони батька, але згідно з остинньою волею помершого короля. йому на це дозволили, щоб його приїзд не нарушив спокою в краю.

Селянська партія, яка весь час була за те, щоби по смерти Фердинанда королівство обняв Карло, в останній хвилі признала королем малого Михайла. Одначе небезпека внутрішніх ускладнень в Румунії не минула. Кн. Каряо має дуже багато прихильників в краю і поводить себе дуже таємничо. Де які часописи одначе повідомляють, що він примирився з положенням.

Бояться погромів.

З Харкова доносять, що урядові більшовицькі кола сильно занепокоєні можливістю вибуху в скорім часі на Україні протижидівських погромів. Нарком рільництва УСРР Шліхтер заявив, що на грунті жидівської кольонізації витворюється дуже загострена атмосфера, що може допровадити до масових ексцесів.

На Рад. Білорусі.

Повідомляють з Мінська, що по всій Рад. Білорусі під впливом зросту білоруського націоналізму і ненависти до Москви з одного боку, а з другого опозиції серед комуністів проти теперішнього проводу компартії, в Мінську й по всій Білорусі переводяться небувалі досі масові арешти й навіть розстріли, під оскарженням в контрреволюції. Появились, як і на Україні повстанчі відділи, що нападають на комуністів і безпощадно з ними розправляються. Боротьба з повстанцями дуже тяжка, бо вони добре законспіровані. Мінськ має цілком военний вигляд, як напередодні чогось важного. Стягається багато війська, а непевні частини переводяться на Московщину. По наказу уряду ГПУ приступило до арештів всіх осіб, що були арештовані в міжчасі між 1 січня 1920 р. до 1 січня 1925 р. Вже арештовано **2000** осіб. Серед населення паніка, бо число осіб, що підлягають арешту, згідно вказаній кваліфікації досягає 19.000 осіб. Нічого собі! Ну а що ж далі?—Далі кий має дві кінці...

Комуністи працюють і в Франції.

В Шербургу в Нормандії (північна Франція) прийшло до бунту резервістів, покликаних на військові вправи. Резервісти, співаючи інтернаціонал, опиралися заладуванню їх в тягарові авта. Військова влада перевела ряд арештувань. Розкладова робота комуністів серед французького війська прибирає грізний характер. Влада з цим безпощадно бореться.

„Приятелі" таки хочуть згоди.

Польський посол в Москві Патек, який 2 тижні сидів в Варшаві, виїхав вже до Москви і, як кажуть, повіз з собою проєкт польсько-радянського договору.

Між Японією і Рад. Союзом до порозуміння не дійшло.

Переговори, які вели представники Японії та Рад. Союзу, розбились. Ця невдача радянської дипльоматії перехрещує остаточно їхні пляни на Далекому Сході. Радянська преса виступає проти Японії та оскаржує її уворожих замислах проти Рад. Союзу.

Кемаль-Паша вибирається до Европи.

В останні часи помітна значна зміна турецької закордонної політики по відношенню до Західньої Европи, а зосібна до Балканських держав. Після подорожі теперішнього вождя нової Туреччини презид. Кемаля-Паші до старого Константинополя, де його величаво приймали і на його честь переіменували стару султанську столицю на „Кемаль", Кемаль-Паша виїхав в закордонну подорож по Европі, яку розпочав з Балканів. Він відвідає всі столиці Европи. Поки що Кемаль приїхав до Білгороду, де веде переговори про заключення югославянсько-турецького союзу. а звідти їде до Карлсбаду на лікування.

Стихійні нещастя в Европі.

Бурі та урагани не перестають шаліти майже над цілою Европою. Страшні бурі й урагани пронеслись над північною Чехією, де величезна повінь залила поля та знищила багато будинків. Сила жертв.—В Московщині в районі Нижнього Новгороду пронісся страшний ураган, який знищив сотні домів. Після страшної бурі і хмаролому над саксонсько-чехословацькою границею, що знищили кілька місцевостей, пронеслась нова буря і злива над південною Саксонією і горами Гарц. Буря причинила необчислимі шкоди. Місто Кемніц до половини залите водою.—Великі бурі пронеслись і над Галичиною, з осібна над Львовом і околицею, а також Польщею (Варшавою, Краковом і ин. містами). Шкоди величезні.

— Над Одесою пронісся ураган незвичайної сили. Ураган виривав дерева з корінням і зривав дахи і стріхи з домів. Від ударів грому згоріло кілька фабрик. Десятки домів зруйновано. Щкоди величезні. Кілька пароплавів, що стояли в порті буря зірвала з якоря і загнала в одкрите море. Такої-ж сили ураган шалів і над Дніпропетровськом (Катеринославом) і причинив спрашні опустошення. В околиці Харкова після величезного дощу затоплено кілька сел.

— Наш кореспондент—волиняк був. український старшина, що перебуває на еміґрації в Румунії, пише: „В нас на Бесарабщині минулої неділі й вчора (10.VII) пронеслися страшенні, ще небувалі тут, хуртовини й наробили багацько шкоди! Град повибивав десятки тисяч десятин посівів і багато виноградників, між иншим вибив і в мене два виноградники. Збитки постільки великі, що вже бачу наперед, що не буде за що приїхати до рідних палестин".

— В Турингії в Німеччині пронісся страшний ураган, що трівав усього 2 хвилини, але зробив страшенні опустошення. Сила вітру була такою, що повалила фабричний комин 40 метрової висоти. Багато домів ушкоджених. Вихор виривав з корінням столітні дерева і перекинув на одлеглість 50 метрів рільничу машину вагою 16 сотнарів.

Лодзь напередодні генерального штрайку.

Волокняні й будівельні та ин. робітники в Лодзі домагаються підвишки. В разі несповнення їхніх домагань 27 липня проголошують генеральний штрайк.

Вибух вулькану в Палестині.

Жидівська Телеграфічна Агенція комунікує з Єрусалиму, що в місцевости Зарка, на схід од Мертвого моря, вибух вулькан, що викидає цілі потоки гарячої ляви. Вулькан був нечинний кількасот літ.

Ріжні вісти,

— Один Англійський суддя побив цікавий світовий рекорд: протягом 3-х годин він розглянув 36 розводових справ.

— В Злучених Державах Америки є 17 тис кін. Що тижня ці кіна відвідує 60 міл. осіб.

— В Кримі панує така велика засуха, що побоюються за знищення тютюнових плянтацій.

— В Італії змінена виборча ординація, на підставі якої позбавлено права голосу всіх державних цівільних і військових урядовців. Винятки допускаются тільки для послів, вищих офіцерів і професорів високих шкіл.

— Турецький уряд відмовив турецьким жінкам права голосування, мотивуючи відмову тим, що урівноправнення жінок в Туреччині не пішло ще так далеко.

— На Виленщині появилось сила вовків, які причиняють людям страшні шкоди. На просьбу населення має бути заряджена на вовків облава.

ДОПИСИ

Освіта оновлює село.

[с. Перемиловка, Дубенського повіту].

Не багато часу пройшло з дня заснування у нас філії т-ва „Просвіта", та багато дечого змінилось в нашім селі. На селі щораз меньше піятики та бійки, як перше водилось. Число членів нашого т-ва з дня на день збільшується. Молодь збірається до філії, читають газети, обмінюються думками, навіть дівчата, що спочатку байдуже дивились на газету, зацікавились і радо слухають, як працює молодь инших сіл, до чого стремлять люде, за що змагаються. 15 травня б. р. в неділю відіграно п'єсу „Безталанна" вистава, що відбулась під проводом п. В. Свідерського і зробила не мале враження на присутніх. Молоді аматори вивязувались з роль дуже старанно, а майже всі вони вперше виступали на сцені. Цим вони заслужили на щиру подяку від всіх присутніх, а також членів нашої філії. Найщирійша пошана і подяка нашим дівчатам, що так прихильно ставляться до культурно-освітньої праці, не зважаючи на перешкоди від своїх рідних, а дають добрий приклад иншим дівчатам, а навіть і хлопцям, як мають сповняти громадські обов'язки; бо є ще й такі, що й досі байдуже дивляться на нашу працю,—працю для добра в майбутньому.

Прось П. Іськів.

Драматичні курси.

[м. Рівне].

Заходами Ради Т-ва „Просвіта" було влаштовано при кінці м. червня ц. р. тижневі драматичні курси. Курсантів-аматорів було 11 осіб з читалень Рівенщини. Викладав на курсах артист П. Зінченко. Вся увага була звернена на практичний бік театрального мистецтва, як-то: характерізація, приготовання фарб, розбір драматичних творів, міміка, дікція, костюмовка, влаштовання сцени та декоративна частина. Курсанти щоденно працювали по 7 годин. Дня 4 липня курси було закінчено. Курси були дуже коротенькі і багато не могли дати, але беручи під увагу те, що до свого часу майже ні в однім драм. гуртковi не було аматорів, які б уміли характерізувати чи дати правильну постановку будь якої п'єси і приходилося кожний раз запрошувати фахівців, яким треба було платити по 20-30 зол., то курси дали багато. 11 читалень вже не потрібуватиме запрошувати фахівців-чужинців, а має свої власні сили і сусідні читальні теж зможуть користати з їх знання. В майбутньому Рада Т-ва має на меті влаштувати ширші драматичні курси.—Це має бути десь поміж груднем-лютим 27]28 років.

С. С.

Нагла „хороба".

Парафіяне м. Беремля на Дубенщині купили в Почаїві образ до церкви, який провадили до Боремля хресним ходом. Підходючи до с. Дубляни, післали людей до тамошнього священника о. Саковича, щоби той відчинив церкву та зустрінув хресний ход. Але о. Сакович, почувши від післанців таку просьбу, нагло „захорував" так, що вже не міг вийти на зустріч. „Захорувавши" п.-отець не хотів нікому повірити і церковних ключів, але обурені місцеві парафіяне рішуче вимагали ключів і о. Сакович мусів нарешті їх дати. — Що змусило о. Саковича прикинутись хорим? Чи не страх перед вищою духовною владою та й власні хоробливі переконання про меншу вартість української Служби Божої (в Боремлі церква українська) та українських хрестних ходів від російсько-славянських?

Трудно добитися справедливости.

У свій час ми писали про те, як поліціянт з постерунку в Ярославичах побив селянина Степана Тимощука з Воротнева, якого запідозрено у підпалі. Слідчий суддя відпустив Тимощука, а цей заскаржив поліціянта за побиття. На день 7 квітня ц. р. Тимощук отримав візвання на розправу до мирового суду в Млинові (візвання з дня 27.III-27 № К. 449). Зі свідками помандрував Тимощук за 50 верст до Млинова, а там сказали йому, що розправа відложена на 14 днів і що про це його повідомлено. Поліціянта на суді не було, а Тимощук і досі не отримав того повідомлення; бо мабуть ніхто його й не висилав Письмом з дня 7.VI-27 N. 738 слідчий суддя 2 рев. пов. Дубно повідомив постерунок в Піддубцях, що справу Тимощука за підпал іззa браку доказів післав до Окр. Суду в Рівному на уморення. А справа з поліціянтом і досі спочиває. Бідний Тимощук доложив до неї ще 50 зол. Їдучи зі свідками на розправу, що не відбулася, а поліціянт найспокійніще урядує собі на давному місці. Не дивниця, що трудно доказати, що поліціянти б'ють.

Може би тією справою поцікавились вищі власти.

——

Лист до Редакції.

Шановний пане редакторе!

Прошу не відмовити помістити низче поданих пару строчок у Вашій поважаній газеті:

Східня частина Клеванської гміни на Рівенщині—села Суськ, Грабів, а особливо величезне фабричне село Оржів—дуже бідна. Мешканці Оржева майже пів року купують хліб, а утримуються переважно з продажі щав'ю, ягід і грибів. Тяжкий це стан такого заробітку; на пуд хліба треба днів два од темна до темна збирати щавель на лузі, а гриби і ягоди по лісі, а потім 17 верст на плечах нести до міста Рівного, бо велика кількість мешканців коней зовсім не мають. За дорогу продукт на плечах зімнеться і ціна тоді зовсім мала. А скільки то тратиться при цьому здоровля і зайвого часу на дорогу...

26.III я звернувся до Міністра залізниць, щоби відкрити під селом Оржевом півстанок, де для того є і відповідний будинок. Це уможливилоб людям доставляти до Рівного товар не на плечах, а в вагоні залізниці. Міністр дав на це дозвіл але з тим, щоби громадяне приняли на свій кошт покриття будови 90 метрів квадратових перону, що малоби коштувати до 2,500 золотих. Мешканці цього району бідні і тому я за допомогою в цьому звернувся до директора Оржевських заводів пана Груза і до Ради Гмінної. 3.VI Рада одноголосно відмовила допомоги, а радний гміни Филимон Тимощук, замість підтримки цієї справи, як селянин того району, палець о палець не вдарів для користи свого району, Оскільки мені відомо, то за основу такого поступовання мав він те, що це робить не посол сельроб. Через таке розходження в політичних поглядах бідаки мусять і надалі носити тягар на своїх плечах 17 верст пішки.

Освітлюючи повищу справу, маю на увазі пригадати панам верховодам сіючим"незгоду, що „сіючий вітер, пожне бурю". До таких людей, як цей радний, який кілька разів міняв як релігійні, так і політичні погляди, зовсім уміcтна така приповідка..

Ю Тимощук.

——

Почаївські монахи від жиру біяться.

Всім відома Почаїво-Успенська Лавра на Волині, бо з ріжніх кінців наших земель стягається до неї на прощу чимало люду. І цього року на Трійцю було чимало прочан. Навіть блаженнійший митрополит Денис загитав до Лаври зі всім своїм „штабом", Не всі, правда, монахи були задоволені приїздом блаженнійшого, особливо його штабу, бо всякий знав, що чимало індиків, курей, качок й всього буде знищено „милими" гостями. Зате для де-яких монахів приїзд блаженнійшого був дуже бажаний, особливо для тих, які одержали „проїзводство" у вищій чин. Так наприклад, ієромонаха Патрокла, сподвижника і друга архимандрита Дамаскіна, „проїзведено" в чин ігумена. Цей новоспечений ігумен відомий багатьом зі своїх подій; знають його й у Варшаві. І в Почаїві цей „скромний та сміренний інок" захотів ознаменувати своє „проїзводство" чимсь особливим „не звичайним"...

На другий день Трійці він, коло години 4-ої по обіді, заманив до себе дівчинку пятнадцяти літ, хористку лаврського хору, споїв її, як вона сама каже, чимсь кольоровим, від чого вона стала непритомною, а потім осоромив її. Мати дівчини зі своїм сином зо три годині стукалися до помешкання „сміренного" ігумена, але він не відчиняв. Келейник того-ж таки ігумена, монахи й хлопці-учні майстерні говорили, що дівчина в „ігумена" й щоб вони сильніще стукали. Мати ще з більшою енергією стала стукати, наробила галасу, й „ігумен" Патрокл побачив, що може бути кепсько і коло години 12-ої вночі відчинив свою „келію". Мати побачивши свою дочку напів притомну, замість того, щоб полічити волосся „сміренному ігуменнові", стала бити дочку. „Сміренний подвіжник" попросив, щоб вели себе тихше, бо вже нічна пора, й всі сплять. Дівчина, плачучи, оповіла матері, що вона нічого не памятає, що з нею було, бо ще з вечера „сміренний" опоїв її чимсь, від чого вона й стала непритомною.

Нещасна жертва „сміренного інока" походить з дуже бідної сім'ї, яка насилу заробляє на саме скромне життя; живуть в напів зруйнований лаврський хаті, бо їх власна хата (одна тільки й була) зруйнована війною.

Найшлись добрі люде, порадили й навіть допомогли цю справу направити до судового слідчого. „Сміренний" ігумен та його не менш „сміренний" начальник арх. Дамаскін вживають всіх способів, навіть террористичних, аби цей факт замазати. Сам „сміренний" ігумен Патрокл іменем архим. Дамаскіна одібрав електричне світло від сем'ї потерпівшої і вигнав з поденної роботи старшу сестру нещасної жертви. Одним словом, почалась „сміренними іноками" страшенна травля нещасної сім'ї.

Серед людей ходять чутки, що „сміренние" найшлі собі „підходящих" до себе людців, які хотать удоводнити „невинність", „сміренного" ігумена Патрокла; але є знов такі особи, які знають де ті „людці" були в той саме час. Один з таких поїхав до старшого брата потерпівшої, який за келейництво в покійного митроп. Юрія дістав дяка, й від імені арх. Дамаскіна запросив його до Почаїва, давши йому гроші на дорогу й пообіцявши гори всяких „благодатів" від арх. Дамаскіна. Коли цей брат з'явився до арх. Дамаскіна, то, як він сам каже, арх. Дамаскін сказав, що він (буцім-то!..) нічого не знає про такий „чудовий" спосіб приїзду брата нещасної, що він нікого за ним не посилав, не проминув згадати про „наклеп" на „сміренного інока", а через те й на Лавру й пропонував йому взяти свою родину зпід впливу „зредних" для Лаври людей, й, очевидно, дати під опіку Лаври (властиве—самого Дамаскіна, або Патрокла). Що буде далі з цього—побачимо!

Одне, що ясно видно, то те, що й арх. Дамаскін й Патрокл будуть вживати всіх заходів, аби загладити цей „неприємний" для всіх факт, будуть і далі террорізувати бідну, нещасну сім'ю.

Будемо сподіватись, що цю справу добре освітлить слідчий і що правда й справедливість візьме верх.

Можеб тепер пан-отець арх. Дамаскін сказав, де-то більше „розврату",—чи в „Просвітах", на які він постійно нападає в своїх церковних промовах, називаючи „Просвіти" бішеними ,— чи в Лаврі під його ідеальним керовництвом.

Почаївець.

ВІДОЗВА.

В місяці жовтні 1925 р. адміністраційно був виселений з Рівного за рядянський кордон секретар Т-ва „Просвіта" в Рівному б. п. Іван Дубина.

Тяжка, трагічна доля спіткала його, бо будучи взятий і заарештований буквально із-за стола, за котрим працював в Т-ві „Просвіта", був він через годину відправлений до кордону. Два рази переправляли його за кордон і два рази викидали його назад із-за кордону. За третім разом був він постріленний польською кордонною сторожею і вмер на місці.

Два роки минає від того часу, коли небіжчика поховала сама кордонна сторожа в спільній могилі ще з одним одночасно забитам невідомим — біля самого кордону. Не дивлячись на всі старання—не вдалось одержати дозволу на перевезення тіла небіжчика Дубини до Рівного, щоб тут поховати з належними почестями. А через те—до цього часу нема навіть памятника на могилі.

Родина покійного рішила, що коли не можна перевезти його тіла до Рівного, то бодай упорядкувати там на місці могилу та поставити памятник.

Покійний був щирим працьовником та культурно-освітньому полі для добра нашого народу і може й ця, власне, праця по де-куди й заважила на його трагічній долі.

Через те Рада Т-ва „Просвіта" вважає своїм обовязком і обовязком цілого українського громадянства—піднести голос про належне вшанування памяти покійника здвигненням на його незабутній могилі відповідного памятника.

Цею відозвою Рада „Просвіти" росписує збірку жертв на памятник бл. п. Івана Дубини і закликає все українське свідоме громадянство ті жертви складати. Мусимо довести, що шануємо своїх свідомих працьовників не тільки на словах, але й на ділі!

Жертви просимо слати на адресу Т-ва „Просвіта", Рівне, вул. 3 Мая № 5 з поміткою: „на памятник Дубині".

Рада Т-ва „Просвіта" в Рівному.

УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ В ЛУЦЬКУ.

Як відомо, наша гімназія в Луцьку отримала повні права державних гімназій. Ця дуже важна обставина в історії гімназії спричинилася до того, що зараз до гімназії масово зголошують подання про вступ до ріжних кляс, переважно—до молодших. Концесіонер, Педагогічна Рада та Батьківський Комітет уживають всіх можливих заходів, аби справу навчання і виховання в Гімназії з початком наступаючого шкільного року поставити на відповідну височінь. Отже, перш над усе, приступлено до зміни в педагогічному складі Гімназії. Згідно з

вимогами Батьківського Комітету з початком року навчання провадитиметься у першу зміну (зраня), а не у вечері, як це було досі.

Абсольвенти нашої гімназії, що скінчили науку в б. році, переважно вступають до Української Господарчої Академії у Подєбрадах та на Теольогічний факультет Варшавського Університету.

Батьківський Комітет, що закінчив рік своєї діяльности ніби з дефіцітом, бо багато учнів не в стані буде заплатити за право науки, а Комітет рівнож не мав на те вистарчаючих фондів, звернувся до громадянства Горохівщини, Володимирщини, Ковельщини та Любомльщини з проханням про організацію збірок „ТИЖНЯ ЛУЦЬКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ", на що заздалегідь вже отримав засадничий дозвіл Воєводи.

справі не можна мовчати, а киринників одразу треба відшивати від справи. Цим разом цього не зроблено. Надіямось, що люде нарешті спамятаються і зійдуть зі шкідливого шляху. А це додавало їм ще більше киринницького завзяття.

(—о).

Не покладайся на коня, що пітніє і на жінку, що плаче. (Арабська поговірка).

Сон Волині.

Немов у казці Королівна
Заснула од віків Волинь,
І мертвосонним духом віє
Од її нетрів та рівнин.
Золотить плеса тихий захід,
Гаї замріяні мовчать,
А по лазурі ясній неба
Отари хмар кудись біжать.
Дрімають чабани ліниві
У тіні придорожних ів,
І линуть в синю даль безкраю
Камінні полотна шляхів.
Колись тут часта брань кипіла,
Ламались списи й панцирі
І буйні голови тут клали
У сталь закуті лицарі.
Тепер покірним гречкосіям
Чужий отчизни й волі зов;
Давно погас юнацький запал
І не бурлить завзято кров.
Холодить землю сонний вітер,
Барвиться схід що дня вогнем...
Коли ж у ясний день весняний
Волинь пробудить клич сурем?..

Юрій Милославський.

Як проходили вибори

Що нас руйнує.

(Луцькі вибори).

Луцьк, дарма, що ніби якась столиця Волині, не відскочив від инших міст Волині. Навпаки—сьогодня, коли перевіримо стан нашої української громадської роботи по всіх містах Волині, то ствердимо, що поза Українським Кооперативним Банком, який вибився на перше місце у волинській кооперації (і то не збірними зусиллями!), Луцьк остався позаду. Наразі не зупиняємось над причинами цього сумного явища. Констатуємо тільки факт, а потвердження його найдемо хочби в останніх виборах до Мійської Ради. За-мало місця в газеті, щоб освітлити їх зі всіх боків, намалювати повний образ того, що діялось. Окремі моменти були просто безпримірні і виявляли, як мало окремі одиниці громадсько виховані, як бракує багатьом почуття свого національного й громадського обовязку, як глибоко у декого ще сидить рабська психольогія.

Переведення виборів в м. Луцьку заповідалося не легко. Відносна малочисельність українського населення, його неорганізованість, сильні московські впливи, а до того особисті інтриги серед малої в місті групи української інтелігенції вимагали великої праці, обережности і такту, щоби скупчати все українське громадянство у спільному фронті. Що все це було взяте під увагу свідчить складання самого Виборчого Комітету, до якого війшло 15 осіб ріжних станів, поглядів і замешкалих в ріжних кінцях міста. Виявилось це і в зборах, на які кожний раз запрошувалось всіх публично, розліпленими по місті афішками. Навіть листу кандидатів постановлено затверджувати, а властиво укладати на публичних зборах. На всіх зібраннях робилося натиск на потребу єдности, підпорядкування голосові більшости, як найбільшу активність, дісціпліну. І всі з тим погоджувались, бо це були умови, які ставили питання—або, або; виконаємо їх—побідимо, не виконаємо—програємо.

І все було відносно добре до зложення листи. Після цього вже виявилось, що кожний мав не на словах а на душі. В самому Комітеті появилась „опозиція". Не на грунті національному... Навіть не на грунті клясовому... Повстала опозиція на грунті „місцевих" і „немісцевих" кандидатів. Цього досить, щоби зрозуміти суть „опозиції". (Для повноти образу додамо тільки, що й деякі громадські діячі зовсім відсахнулись від виборів, бо не мали голосу при виборах і тому їх місто і вибори не цікавили (!).) І помимо цього, що листа кандидатів пройшла на публичних зборах величезною більшістю, а перший кандидат пройшов майже 4[5 голосів зібраних, опозиція в числі кількох, в тому 5 членів комітету, опустила збори, бо на листі немає „домовласників" (?!), оставляючи собі „вільну руку"...

Комітет продовжував працю, приходило на засідання й 3-ох опозиціонерів, але поза тим працювала „вільна рука". Погрожувалось другою українською листою, написано врешті тільки протест до Комітету, а остаточно—пішла агітація—не голосувати. Що до окремої листи, то член комітету п. Лисенко виразно зазначив, що вона складається для того, щоби розбити голоси. А протест—це правдива комедія. Приніс його до Президії Комітету п. Олекса Гудемчук, який зложив був заяву, що виходить з комітету (це не перший такий „тактичний хід" п. Гудемчука...). Протест заадресований до Комітету, але п. Гудемчук не дав його Президії, а тільки п о к а з а в. Нарешті сказав, що дасть відпис без підписів, але з тою умовою, що по використанню й о г о знищиться. Остаточно й відпису протесту не залишив в комітеті і—з „вільної руки" повів агітацію—не голосувати.

Для памяти на майбутнє подаємо імена „опозиціонерів"; вони теж дещо скажуть громадянству: п. Евген Ясінський і Данило Шульга, Олекса Гудемчук, Іван Лисенко і Микола Юхимюк.

Мета „опозиціонерів" не у всіх була однакова: ходило тут одним про перше місце, на якому хотів бути і п. Ясінський і п. Гудемчук, иншим ходило взагалі про те, щоб розбити українську групу, а треті—ділали несвідомо під впливом стороннім проти деяких осіб на листі. Безличність деяких „опозиціонерів" дійшла до того що ходили до п. Сорокіна, голови комітету і кандидата на другому місці, та погрожували (не від себе особисто!), щоби зняв свою кандидатуру!..

Результати вийшли такі, які зоповідалось на самому початку праці Комітету. Українська листа провалилась. Українські голоси пішли на № 3 (московський) і № 2 (ППС.).

Міг би хто з боку подумати, що невдачу спричинили опозіціонери. Це бувби дуже помилковий погляд, бо навіть, колиб „опозиція" голосувала, то це могло щонайбільше збільшити незначно число наших голосів. Ось зразок: при приблизному підраховуванню виборців—українців головний „опозиціонер" п. Гудемчук, (це було ще до зложення листи кандидатів, отже до гострої опозиції) подав, що в дорученому йому обводі є тільки 5 виборців, а при виборах в тому обводі на українську листу без голосу п. Гудемчука впало 8 голосів.— Ціла історія з опозицією—це тільки яскравий образець наших невідрадних внутрішніх відносин і наука на будуче. А невдача наша викликана браком організації в місті і активних сил, що хочби по зразку росіян заглянулиб до кождої української хати і потурбувались про те, щоби всі українці пішли до виборів. III і IX обвід, де праця була краща, доказали найкраще правдивість такого твердження. IX обв. дав найбільше українських голосів (39), а оба, III і IX, дали вище число українських, як російських голосів.

Луцьк з останніх виборів матиме добру науку на будуче. Знатиме, що про кирину в громадській справі не можна мовчати...

Пінчуківці або безпартійні „Chrzestjanie".

[м Костополь].

17 цього липня відбулись вибори до Мійської Ради в м. Костополі. Виставлені були листи: 1-а листа українська, 2-а німецька, 4-а жидівська, 5-а „bezpartyjnych chrzestjan" і 6-а листа польська. Найбільше число мандатів до Ради Мійської одержали жиди, як найчисленніші по кількости в Костополі,—6, друге місце заняли українці—3, третє поляки—2, 4-те німці—1. Українська листа № 1, не дивлячись на страшенну провокаційну роботу наших землячків, безпартійних „chrzestjan" пінчуківців та ріжних перевертнів, панських прихвостнів і льокаїв, все ж таки одержала повний успіх, провівши до ради мійської відомих громадян українців: доктора Петра Рощинського, фершала Лаврина Серветника і селянина Никифора Мельника. Безпартійні „chrzestjane" та москалі провалились. Не врятував їх і о. Кічановський, який в останню хвилину перебіг з української листи до безпартійних „chrzestjan" пінчуківців, думаючи своєю духовною особою спасти „положеніє". Не помогло залякування селян арештами та тюрмою, коли голосуватимуть за українською листою. Така повна невдача наших хрунів до того розлютила їх, що вони, за допомогою сильних „мира сего" роблять як найенергійніші заходи до скасовання виборів. Для цього ходять по селі та ширять усякі брехливі чутки, збирають відносно окремих громадян українців якісь „poufne" „wiadomości" і зараз же доносять такі відомости по начальству. Словом, ця невеличка, зате тепла кумпанійка веде свою роботу „дипльоматично та тонко". Але-же де тонко там і рветься; отже глядіть, щоби й вам часом не урвалось! Як би ви не маскувались, ваша юдина робота, аж надто вже видна. Памятайте, що брехнею світ пройдете та назад не вернетесь! А ми ще вернемось панове „безпартійні" до кожного з вас з'окрема і постараємся освітлити перед усім чесним громадянством вашу „високопатріотичну" працю і тоді, ми певні, що спаде полуда з очей тих, котрі ще вірять у вашу „безкористну" працю на „dobro społeczeństwa."

Чужий.

ЯК ШАНУЮТЬ ВОЛЮ ГРОМАДИ.

(гм. Піддубці, пов. Луцьк).

Дня 19 червня відбувались вибори до гмінного зібрання. Вже самий поділ на виборчі обводи в гміні був невгідний з законом. Виборчі обводи були дуже великі, до одного обводу придiлено було по кілька великих сіл, виборці мали до місця виборів по кілька верст, до того вибори в більшости були попризначувані по польських кольоніях. Проте ніщо не стримало наших людей перед сповненням свого громадського обовязку; на вибори йшли всі масово, а вислід виборів був такий, що в деяких обводах не пройшов ні один поляк, за що вибори були уневажнені. (Причини, звичайно, подано инші, або жадних не подано. Уневажнено й тільки.)

Найяскравіші надужиття виявились пізніще в обводі Крупа. Вибрали там 17 членів гм. зібрання. З них одноголосно вибрано 13 українців, 454 і 433 голосами на 461 двох українців і 121 та 104 голосами одного поляка й одного чеха. Решта кандидатів отримали від 7 до 80 голосів. Коли прийшло до виборів гм. ради, то візвано до виборів тільки 8 одноголосно вибраних українців, а замісць решти семи візвано тих кандидатів, що отримали заледви від 7—55 голосів. Як перше народ тішився, що, як одна сім'я провів своїх кандидатів до гм. зібрання, і надіявся, що й гм. рада буде по його волі, так тепер всі обурились на таке знехтовання їх волі.—Негайно зложили протест. І дійсно вибори 25.V. одмінено, але на 10.VII знов визвано тих самих неправних членів зібрання і вибори до гм. ради переведно, і звичайно, не такий їх вислід, як того бажалаб собі громада. Отак шанують волю громади...

Показав себе тут належно і дотеперешній наказний війт поляк Станевич, який ніби то є дуже поміркований. Ото чоловік з Підгаєць приніз протест проти виборів в обв. Крупа. Війт зустрів чоловіка з криком, а коли дізнався, що й той чоловік на протесті підписаний, то післав його до Совітів: тобі мовляв, в Совітах підписувати, а не тут; тут польське царство; вас вже більша половина стали комуністів... і т. д. Аж один присутній осадник з Арматньова почав війта втихомирювати.

Та й з подачею протесту не пішло так легко. Післанець мусів їхати аж до села Борухова до голови гм. виб. комітету, з його резолюцією назад до гміни, а з гміни разом з протестом до дому до Підгаєць, бо в гміні вже не було кому приняти протест. Щойно на другий день інший післанець одвіз протест.

Кепський жарт роблять собі пани нехтуючи волю виборців. Це вже не старі часи, що на головах виборців можна було кілки тесати. Тепер всі виборці свідомі того, що їх волю знасилувано, що з ними не по праві поступають, що ті, які наказують їм закон шанувати, самі його ломлять.

Г. П.

Панські штучки при виборах.

[Сатиїв на Дубенщині].

До виборчого обводу Сатиїва, належали Сатиїв, Михайлівка, Дядьковичі і фільварк Сатиїв-Зембіца. По народности в тому обводі 3 проц. поляків (служби), 3 проц. чехів, а решта українське населення. Поляки, весь час гальмували українське життя в селі і робили ріжні наклепи на місцеву філію „Просвіти" і свідоміщих громадян, а тепер перед виборами раптом стали з українцями приятелювати. Надходили вибори, а віхто не знав, хто при-

значенний до виборчих комітетів. Щойно 18 червня, перед самими виборами призначено до Сат. виб. комітету управителя маєтку п. Буца, директора горальні Недзялковського, солтиса Сатиїва Ярмола Шостака, і ще двох хрунів Пилипа Бережнюка та Лукаша Ткачука.

19 червня, о годині 10-й заказують вибори. Населення обговорує кандидатів і перечитує виборчі закони з принесених часописів. Вже панські прихвостні рекламують, що фільварок бере 4 кандидати—(всіх 14) і інакше не може бути, бо їхнє право. Починається перекличка присутніх; багато не позаписуваних, протестують, але голова виборчого комітету п. Буц не хоче записувати, бо бачить, що й так велика сила зібралась; врешті мусів повписувати. Всіх виборців зібралось 288 душ. п. Буц відкриває збори і заспівав „соловйом", що „всім нам треба жити на світі" і виставляє порядок роспреділення мандатів; три села —9 манд., фольварок 4 м. і чехи 1 м.; радить, що більше 14 кандидатів не слід виставляти, бо буде трохи за тяжко. Селяне не погоджуються, накінець виставлено 22 кандидати. Перших два кандидати, селяне українці вибіраються одноголосно, слідуючий кандидат дир. Недзялковський отримує 44 голоси; —свої за своїх; вже стало видно організованість і свідомість селянства, бо нічого не помогло, що поляки піднімали за нашими руки, аби підійти наших селян. Далі 4-ий кандидат—українець отримує вже менше, бо поляки відпали, але всё таки більшість голосів. 5-ий Фелікс Теодорович—отримує 50 г.

Бачить, президія, що не виходить по їхньому; здіймається колотнеча, хочуть розбити, щоб кожне село голосувало окремо і собі залишають вже 2 місця;—всі не погоджуються. Доголосували до 7 кандидата, і в той час, як представник громадян Микита Сятковський перераховує голоси за згодою презідії, поляки під проводом Недзялковського підняли великий галас, що він агітує аби зірвати збори, домагались, щоби поліціянт випровадив Сятковського з салі,—громадянство запротестувало; вкінці голова комітету п. Буц розвязав вибори.

20 червня ще вночі приїхав комендант Варковецького постерунку Канікула Станіслав і став списувати протоколи з найсвідоміщих громадян: Миколи Фурманюка, Петра Фурманюка, Василя Тимощука, і инших; найшов, що найбільшим виновником зірвання зборів був Микита Сятковський, якого заарештував і відставив на постерунок. Там продержали його до середи 21 червня, а тоді відставили до Дубна до слідчого, а той призвав 142 арт. к. к. і відставив до вязниці, де Микита Сятковський проседів до 1 липня;—прокуратор перевів оскарження з арт. 139 к. к.

А тимчасом 21 червня відбулись другі вибори. Приїхав сам староста Ходаковський, інспектор самоврядування і ще де хто. Ці вибори проходили під терором, як то: не допущено усіх до голосовання, виставлено 15 кандидатів: 3 поляки, 1 чех і 11 українців і то не тих, що бажали собі виборці записати; були якісь „праведні і грішні". Більше кандидатів не захотіли записувати, бо побачили що ще організованніще зголосилось селяне, навіть багато жінок. Перед виборами староста виступав з промовою і гнив всіх, що послухали якогось большевика і дали зірвати збори; лякав великою карою всіх. Підчас голосовання рахували п'яте через десяте і коли було 50-60 г., то нараховували 100 і більш голосів. Меншістю голосів вибрано двох поляків—Недзялковський і Фелікс Теодорович;—таке-то роблять санаторські старости.

Прийшлось до виборів до гмінної ради, то й тут знайшовся комендант з братією. Їм не бажано було пропустити до гм. ради Миколу Фурманюка і ще одного Варковця, то тільки ті являються до гміни, як зараз комендант закликає на постерунок і там залишає з якимсь півільним панком на „погаданки", так аби скінчились вибори до гм. ради. Арешт не арешт, тільки ніяк не можна було вирватись на вибори. Скінчились вибори, ввічливо попрощались і на цьому кінець.

Так-то проходили вибори.

М—а.

Вибори до міських рад.

ВИБРАНО:

БЕРЕСТЕЧКО: українців 12, поляків 3, жидів 9.

БЕРЕЗНО: пол. 3, жид. 9, українця жадного.

ГОРОХІВ: у.—5, п.—1, ж. 6.

ЗДОЛБУНІВ: у.—9, п.—11, ж.—3, чех.—1.

КОРЕЦЬ: п.—1, ж.—11, українця жадного (?).

ЛЮБОМЛЬ: всі 12 жидів.

ОЛИКА: у.—5, п.—1, ж.—6.

ОСТРІГ: у.—4, п.—4, ж. 14, росіян—2

РАДИВИЛІВ: у.—2, п.—3, ж.—7.

РАТНО: у.—4 і ж.—8.

РОЖИЩЕ: п.—1, ж.—11, українця жадного (?)

УСТИЛУГ: у.—1, п.—3, ж.—8.

У всіх містах Волині вибрано на 343 радних 58 українців, 70 поляків, 203 жидів, 2 чехів, 1 німець, 9 росіян.

м. Рівне.

Управнених до голосовання було понад 19.000, взяло участь у виборах 50 проц. Зглошено було 13 лист. Українці пішли самостійно під листою № 6, дістали 414 голосів, провели 1 радного, п. Данила Ковпаненка. Москалі, боячись провалу охрестили свою листу назвою „православна"; за них голосували чехи й німці, опріч того мали москалі технічний блок з польською 5-кою. Дістали вони не зважаючи на це все, лише 450 голосів і дали одного радного—Прохорова. Жидів пройшло до Ради 18, поляків 8.

Вислід виборів до гмінних рад.

Пов. Дубно.

Гміна Судобичі: українців 10 з того 4 „пожондних", поляк—1 і чех 1.

Гм. Малин (згідно з надісланим спростованням і доповненням): членів гм. зібрання 130, з того українців 91, поляків 19, чехів 15, жидів 5. Уневажнено укр. карток 14, не допущено до голосовання 3. Вибрано українців 8, поляків 2, чехів 2 і жид 1 (з польского списку). До гмінної управи вибрано всіх трьох українців; війтом—Онуфрій Камінський з Острожця.

Пов. Костополь.

Гм. Березне: вибрано 9 укр., 4 пол., 1 німець.

УНЕВАЖНЕННЯ ВИБОРІВ.

— Кремянецький староста уневажов вибори в гміні Зарудде. Причина—нібито ріжні неправильности при виборах, але здається, що дійсна і головна причина тут це те, що першим по списку до гмінної ради пройшов посол Козубський, який міг пройти і до пов. соймику, а цього п. старості дуже не хочеться.

— Воевода уневажнив вибори в гм. Торчин, Луцького повіту. Наслідком великих надужить при виборах до гмін. зібрання українці збойкотували вибори до гмінної ради в Тарчині і до неї війшли тільки поляки, жиди й німці. Тепер торчинці з певністю припильнують виборів і переведуть їх як найкраще, а гм. раду виберуть таку, що відповідатиме духові і чисельности українців у гміні.

НОВИНКИ.

Спростовання. У замітці „Наради в церковних справах" („Укр. Громада" Ч. 30) подано, що на нараді у митрополита м. и. були присутні сен. Черкавський і пос. Любарський. В дійсности не був там ні сен. Черкавський ні ніхто инший з Української Парляментарної Репрезентації, вважаючи, що на такий нараді мусілиб бути і члени Українського Церковного Комітету, вибраного на Церковнім З'їзді в Луцьку.

„Нарід".—тижнева загально-національна ілюстрована газета, після короткої, незалежної від видавництва перерви, приймає передплату з 1 серпня на 3 місяці—2 зол. 40 гр., до кінця року—4 зол.. Ті, що залягли з передплатою, повинні негайно вирівняти всі залеглости. Гроші, вислані на „Нарід" і „Нашу Бесіду" зараховуються на дальшу передплату за „Нарід". Усі свідомі українці, розуміючи значіння „Народу" для північно-західніх українських земель, повинні не тільки передплачувати його, але й вносити пожертви на пресовий фонд. Всі підтримуйте „Нарід"! Адреса: „Narid", Warszawa, Długa 50.

Кримінальна хроніка м. Луцька і повіту.

— В ніч на 9 ц. м. в Луцьку у шофера Миколи Краснобайнина вкрадено убрання, в кишені котрого находився документ на право шоферської їзди і карта демобілізаційна.

— В ніч на 10 ц. м. о год. 20-й у мешкання с. Залісці, рожиської гміни Григора Віля вкрадено пара коней і лоша вартости 800 зол.

Труп на зал. торі. Дня 12 ц. м. на залізничнім торі Рожище-Переспа найдено труп переїханого потягом невідомого хлопця літ 17. Причина невідома.

Нагла смерть. Дня 12 ц. м. в кол. Бівоки, піддубецької гм. нагло помер Ян Пижлік.

Пожежа. Дня 9 цм. в с. Сильно тоі-ж гміни в садибі селянина Павла Ройка вибухла пожежа, якою знищено хату, стодолу, стайню і хліборобське знаряддя на суму разом 2886 зол. Причина пожежі невідома.

Біржа на 28.VII.: Доляр америк. 8·92, золото 5 руб.—23·30 зол.

Ціни на збіжжа за пуд.: жито — 6·50, пшениця—8·00, ячмінь 6·50, овес—4·10, гречка—6·00., просо—9·00, ріпак—11·00, лянка—9·00, вика—4·50, хвасоля 6·00, горох—6·50 мак—20, картоплі—1·75, цибуля—12. зол. Ціни не сталі.

Веселий кутик.

На вулиці.

—... Вірте мені, од кашлю нічого так не помагає, як сало з кота. Я вже двайцять років кашляю і ніколи нічого иншого не вживаю.

———

На лекції релігії.

— Скажи мені, Івасю, чому Каїн вбив свого брата Авеля кийом?

— Бо тоді ще не було револьверів.

———

Не дурний.

Мама до маленького синка:

— Івасю, поцілуй няню на добраніч і йди спати.

— Я не дурний! Вчора тато хотіли її поцілувати, то вона так свиснула їх по лиці, що аж до покою втікли.

———

Наші діти.

Батько: чекай, обормису, я тебе навчу курити!

Син: не треба, тату, я вже вмію.

ПОШТОВА СКРИНЬКА.

Матвій Токаренко. Вашого вірша надрукувати не можемо, бо за великий та й не складний. Все-ж таки похвально, що Ви старається писати, та й певні задатки у Вас є. Вам би треба, як учневі народньої (повшехної) школи познайомитися зі „Світом Дитини". Там найдете для себе багато цінного, та й вірші Ваші, як будуть складніші, там друкуватимуть. Радимо Вам виписати собі „Світ Дитини". Адреса: Львів, вул. Зімёровича, 3.

М. Ільчук, Кальнятичі. Таких історій, про яку пишете, і на воловій шкірі не списав би. Звичайно—краще булоб, щоб наші люде не сварилися між собою. Але кому це цікаво, коли якась там баба Палашка з бабою Параскою посваряться?... Пишіть про громадські справи.

І. Ярмошевич, Біла н. Горинем. Заплачено до 8.VI.

Пан-отець П. Лукомський, Рожище. 5·50 зол. одержали. Заплачено до 1.VII.

п. А. Ковальчук, Гуменники. У Вашій справі відносно військових документів зверніться за порадою до Українського Центрального Комітету (Варшава, Подвале 16) чи до Української Станиці (Каліш, пошт. скр. № 61).

Подяка.

Оцим складаю сердечну подяку громадянам с. Сатиїва і Михалівки на Дубенщині за зібрану мені пожертву підчас мойого увязнення за вибори до самоврядувань. При тому Миронові Купчику, Михайлові Лісничому і Насті Купчик за всі їхні турботи, а Андрієві Купчику за відвідини мене у вязниці. Також складаю подяку п. послові М. Чучмаєві і п. сенаторові Ол. Карпінському за всі заходи за для звільнення мене з безправного увязнення.

Микита Сятковський.

15 липня 1927 року.

Комунікат.

Уладжуйте народні забави, фестини, вистави, руханкові вправи і т.п.

Користаючи з нагоди— подбають українські товариства й установи, а також поодинокі громадяне (ки) про улаштування народніх забав, фестинів, вистав, концертів, руханкових вправ і т. п. на свіжому повітрі (в ліску, на толоці, в городі, чи саді) з доходом на „Рідну Школу".

Таким чином найширшим українським масам дасться змогу провести час на милій забаві, а з другого боку приєднається значний дохід для „Рідної Школи".

У Львові, дн 19 липня 1927.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ":

Марія Білецька вр. місто голова.
Теодор Мартинець вр за секретаря.

3—1

В Дерманській дівочій 8-клясовій гімназії з викладовою мовою українською вільні посади вчителів:

1) Математики й фізики,
2) Природознавства,
3) Польської мови й історії Польщі,
4) Французької мови,
5) Співів.

Потрібні відповідні кваліфікації або дозвіл на навчання протягом 1927/28 шк. рік.

Бажаючих просимо звертатися по адресі: poczta Mizocz na Wołyniu, Dyrekcja Gimnazjum w Dermaniu.

Загублено документи: військова книжечка, видана П. К. У. в Луцьку в 1926 році і партійна картка—членська виказка, видана Центральним Комітетом Українського Національно-Демократичного Об'єднання (УНДО) в 1927 р. за Ч. 4005 на імя Сергія Кротюка з с. Піддубець, теї-ж гм. Луцького повіту, а також безтерміновий вексель на 45 зол. за двома підписами того-ж С. Кротюка котрі уневажнюються.

2—2

Видавець Сенатор М. Черкавський Drukarnia F. Richtera Łuck Відповід. редактор С. Вишнівський.